

13. Опште одлике савременог глобалног друштва

- Процеси глобализације. Глобализација као планетарна међузависност.
- Светска подела рада и размена, нарочито у области технологије и економије.
- Технолошка и економска међузависност и неједнака расподела моћи на планетарном нивоу.
- Улога транснационалних корпорација и информатичке технологије. Регионална интеграција са новим центрима моћи.
- Међународне економске и политичке организације. Међународно право. (М 391-393)
- Неједнакости у савременом друштву. Утемељеност глобалног светског поретка на унутрашњој неједнакости међу деловима, појединачним друштвима.
- Појмови «центра», «полупериферије» и «периферије», «Првог», «Другог» и «Трећег света».
- Природа и одлике информатичког империјализма.
- Пукотине у светском систему које омогућују другачије путеве развоја појединачних друштава и света у целини. (М 393-394)
- Криза савременог друштва. Аспекти кризе: структурална ,економска и политичка.
- Етапе кризе: настанак, раст, заплет и расплет.
- Одређење кризе на основу порекла речи.
- Објективистичко и волунтаристичко схватање кризе.
- Дефиниције различитих аутора.
- Димензије кризе: акцелераторска, дисциплинирајућа и еманципаторска.
- Најважније врсте савремене друштвене кризе: економска, криза рационалности, легитимације, мотивације, еколошка.
- Аспекти структуралне кризе савременог друштва: сукоб капитала и најамног рада, Севера и Југа, друштва и природе, Запада и Истока. (М 395-399)
- Изазови друштвеног напретка. Крај индустријског друштва и модерне цивилизације. (М 399-423)
- Односи моћи у савременом друштву, свеprisутност и општа распрострањеност рата и крхак мир и стабилност. Узроци рата. Опасност нуклеарног уништења планете. Улога мировних и антинуклеарних покрета. (М 399-401)
- Однос према природи: борба за уништење и очување. Аспекти глобалне еколошке кризе. Сукоб квантитативног и механичког са квалитативним и утопијским. Суштина еколошке кризе у кризи мишљења: логика производње, потрошње, једнодимензионалног техничког прогреса и профита. Концепције о решењима еколошке кризе: назадне и хуманистичке алтернативе. Замисао и циљеви еколошког покрета: нови

начин и циљеви производње и обрасци потрошње, еколошка рационалност, усклађивање економских и еколошких потреба. (М 401-404)

-Утицај научно-технолошке револуције на динамику промена савременог друштва. Одлике информатичког друштва: нови извори енергије, информација као покретач технолошких промена, раст знања, улога иновација. Хумана и нехумана употреба нове технологије. (М 404-407)

-Нови тип економије: доминантна улога циновских транснационалних корпорација, промене у карактеру својине, настанак војно-индустријског комплекса, реорганизација својине и управљања.

-Садржинске промене својине: реорганизација својине и управљања, раздвајање правног власништва од оперативног управљања радним процесом, технологијом и људским снагама. Настанак модерне менаџерске елите.

Одлике мешовите економије

-Одлике социјалне државе (М 407-409)

-Промене у социјалној структури – појава нових историјских актера. Нарастајућа улога нових друштвених покрета као носилаца цивилизацијских преображаја.

-Најважније особине савремене друштвене структуре: промене у професионалном саставу; промене у саставу елита моћи и социјалних класа; нарастање значаја популације младих у савременом друштву; истицање пола као друштвене категорије; опадање значај класа као носилаца друштвених промена. (М 409-410)

-Промене у професионалном саставу: масовно померање радне снаге из примарног у секундарни и терцијарни сектор. (М 410)

-Промене у саставу елита моћи и социјалних класа: светска хијерархија класа и елита. Одлике менаџерске елите. Особине старог и новог средњег слоја. Одлике интелигенције. Особине традиционалне и нове радничке класе. (М 410-414)

-Повезаност омладине и савременог друштва. Значење појма омладине кроз историју. Схватање Карла Манхајма. Фактори обликовања идентитета савремене омладине. Веза омладине и нових друштвених покрета – критика вредности и проблема савремене цивилизације. Особен начин мишљења и систем вредности савремене омладине. Омладина и криза савремене цивилизације. (М 414-420)

-Промена у схватању полова од биолошке до друштвене и културне категорије. Утицај традиционалног и новог феминистичког покрета на промењено схватање и улогу жене. Одлике савременог Покрета за женска права: антипатријархална усмереност; антикапиталистичка позиција; антиауторитаран, антихијерархијски и антилидерски карактер. (М 420)

-Лепеза нових друштвених покрета. Подела на врсте: еманципаторски и конзервативни. Критеријуми за разликовање друштвених класа и покрета:

- транскласни карактер покрета, покрети као носиоци нове цивилизације, неауторитарна природа организације, већа мера људског субјективитета.
- Одумирање традиционалне оштре поделе међу класама као важно обележје савремене друштвене структуре.
 - Нови облик политичког деловања који друштвене покрете чини главним субјектом цивилизацијских преображаја. Природа социјалне акције: одбрамбени и стваралачки карактер.
 - Деловање покрета у новом типу друштва, плуралистичком, који одликује преображај од ауторитарног ка демократском одлучивању.
 - Повећан утицај појединца и група на друштвене токове. (М 421-423)
 - Масовно друштво и култура (М 423-436)
 - Историјски настанак и особине масовног друштва. Различита схватања: заступници и критичари. Однос елите и масе. (М 423-425)
 - Историјски настанак и особине потрошачког друштва. Однос производње и потрошње. Питање вредности и потреба. Најважније последице: пад квалитета, загађење, постварење, отуђење. (М 425-427)
 - Појам елитне и народне културе
 - Настанак, појам и особине масовне културе. Особине глобализације и универзализације људске заједнице у масовном друштву. Стандардизација животних активности. Хомогенизација културних потреба и вредности. Комерцијализација потрошње и живота. Улога средстава масовног комуницирања у свакодневном животу. Настанак нове техничке културе. Одлике културног империјализма глобалног и масовног друштва. (М 427-430)
 - Поткултура и противкултура као појаве савременог масовног друштва и културе. Врсте поткултура. Особине противкултурног и контракултурног понашања. Појава алтернативних животних стилова и новог индивидуализма. (М 431-432)
 - Кич и шунд као важни продукти масовне културе. Родно тле – потрошачко друштво. Особине: имитација аутентичних вредности и робни карактер. Особине кич-предмета, односа и личности. Одлике кича у неким видовима уметности: архитектура, сликарство и филм. (М 432-436)

Литература:

Мишковић, М., 2003. *Социологија*, Београд: Службени гласник, стр: 391-436.

14. Специфичности савременог глобалног друштва

-Образовање у савременом друштву. Социолошко одређење образовања и васпитања. Веза социјализације са образовањем и васпитањем. Историјски развој образовања. Природа образовања као друштвеног односа.

Породица, школа и група вршњака као основни агенски образовања.

Критика школе као образовне институције: Илич и Лобро. Веза глобализације, културе и образовања у савременом друштву. (М 436-442)

-Професије и професионализација у савременом друштву. Историјски настанак и развој феномена и појма професије.

-Елементи професије као друштвеног феномена по Гринвуду: поседовање теоријског знања, стручни ауторитет, друштвене норме које обезбеђују положај професије, морални кодекси, специфична поткултура, као посебан животни стил.

-Разлике професије и професионализације. (М 442-445)

-Слободно време и савремено друштво. Појам слободног времена.

Функције слободног времена у концепцији Димаздијеа: одмор, разонода и развој личности. Слободно време и културне вредности. Особине индустрије забаве и доколице. (М 445-446)

-Глобални еколошки проблеми. Културолошки и друштвени узроци савремене еколошке кризе. Пuteви изласка. Улога одређених друштвених категорија у овим процесима, посебно младих. Особине социјално и еколошки усмереног модела друштвених односа. Различити аспекти екологије: материјална и физичка, природног света; друштва и односа у њему; личности. Претпоставке еколошке парадигме.

-Еколошка криза као последица негативних одлика цивилизације модерног доба. Механицистички поглед на свет, раст квантитета на штету квалитета као узрок свеобухватне еколошке кризе. Пuteви решења: развијање холистичког погледа на свет, са становишта целине а не њеног ужег дела. Улога нових друштвених покрета у овим процесима. (М 447-451)

-Цивилизацијски ризици савременог глобалног друштва. Погледи Бека, Гиденса, Гелда и Баумана. Основна је идеја «новог социјалног пакта» државе, пословног живота и грађанског друштва. Једино тако се може значајније утицати на регулисање светских економских токова и успостављање глобалне демократије. Ова визија непосредно је супротстављена наличју глобализацијских процеса. Суштина и одлике слогана «Делуј локално, мисли глобално!»

-Особине савременог света као светског ризичног друштва. Деструктивне снаге и глобалне опасности.

-Нови однос индивидуе и друштва: нови проблеми и пuteви њиховог решавања. Нови тип зависности појединца и групе од институција, усложњавање односа између деловања на локалном плану и учешћа у

глобалним процесима. Улога савремене педагогије у решавању глобалних ризика. (М 452-454)

-Задаци новог типа образовања: унапређивање система вредности, развој активне солидарности свих чланова људске заједнице, истицање чинилаца који утичу на квалитет живота, припрема за активно учешће у демократском животу, афирмација и поштовање права човека, упознавање и поштовање других култура у условима културног плурализма, потреба за заштитом разноликости култура, развој позитивне аутономије личности. (М 455-461)

Литература:

Мишковић, М., 2003. *Социологија*, Београд: Службени гласник, стр: 436-461.